





ชื่อผลงาน “ผ้าบาติกลายปาเต๊ะโบราณ”

“ งานผ้าบาติก เป็นมรดกภูมิปัญญา
ที่บรรพบุรุษคิดค้นขึ้นมาด้วยความภูมิใจ
อยากฝากให้คนรุ่นหลังหันมาสืบทอดต่อไป
ให้คงอยู่กับประเทศไทย ”

นายธนพล รักชาวงค์ (อายุ 27 ปี) ประเภทงานศิลปหัตถกรรม : เครื่องทอ (ผ้าบาติกปาเต๊ะโบราณ)

ที่อยู่ : 187/4 ถ. นครบีต. ปากน้ำ อ. เมือง จ. นครบีต 81000
โทรศัพท์ : 087-383-8538

Thanapol Raksawong A.IT

ลวดลายผ้าบาติกโบราณเป็นภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ
ของผู้คนบริเวณด้ามขวานทองของประเทศไทย มีการพัฒนาเทคนิค
สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ผ้าบาติกตามแบบโบราณมีขั้นตอนและ
วิธีทำที่ซับซ้อน ต้องใช้อุปกรณ์เฉพาะ ใช้ความอดทน ธนพล รักชาวงค์
หนึ่งในคนรุ่นใหม่ที่ยพยายามสืบสานการทำผ้าบาติก รวมถึงการใช้
อุปกรณ์ต่าง ๆ ลวดลาย ที่อิงแบบโบราณเอาไว้อย่างเหนียวแน่น

กว่า 10 ปี ที่ธนพลได้เข้ามาช่วยงานของครอบครัวในการทำ
ผ้าบาติก งานปาเต๊ะ หรือ บาเต๊ะ แบบโบราณ ที่ครอบครัวได้ทำสืบทอด
กันมาหลายชั่วอายุคน ด้วยการทำบล็อกโลหะที่ใช้พิมพ์ลายบนผืนผ้า
ด้วยตนเองตามภูมิปัญญาดั้งเดิม

“ต้องการที่จะเข้ามาช่วยงานครอบครัว ในการสืบทอดการทำ
ผ้าบาติกโบราณที่ใช้บล็อกโลหะไปจุ่มน้ำเทียนและกดพิมพ์ลายบน
ผืนผ้าฝ้าย หรือผ้าไหม แทนการเขียนน้ำเทียนด้วยมือ ซึ่งเป็นเทคนิค
ที่ช่วยทำให้ลายสม่ำเสมอตลอดทั้งผืน ต้องมีความประณีต ละเอียด
พิถีพิถันทุกขั้นตอน จึงจะทำให้ผ้าบาติกมีความสวยงาม”

ลำดับการสืบทอดงานหัตถศิลป์

รุ่นที่ 1 : นางประมวส (คุณยาย)

รุ่นที่ 2 : นางสาวนันทรรส รักชาวงค์ (พี่สาว)
(ครูช่างศิลปหัตถกรรมปี 2556)

รุ่นที่ 3 : นายธนพล รักชาวงค์ (น้องชาย)



ผ้าบาติกพิมพ์ลาย



การทำแม่พิมพ์โลหะ



การพิมพ์ลาย



ผ้าบาติกพิมพ์ลาย

ลวดลายบาติกที่ปรากฏบนผืนผ้า มีกระบวนการพัฒนาลายที่ได้แรงบันดาลใจจากพิธีกรรมธรรมชาติ อาทิ ดอกไม้ ใบไม้ หรืองานสถาปัตยกรรม วัด สุเหร่า หรืองานลูกปักโบราณที่ชูดค้นพบในจังหวัดกระบี่ ในขณะที่เดียวกันก็ได้มีการพัฒนาลายเก่าให้มีรูปทรงสมดุลงยิ่งขึ้น อาทิ ลายประแจจีน (ลายยอดนิยมของดาหลาบาติก) ที่มีลักษณะคล้ายตัวที แบบเดิมตัวลายโปร่งเมื่อลงสีจะไม่เห็นสีพื้นของผ้า จึงพัฒนาให้ตัวลายที่ทึบเมื่อลงสีแล้วจะยังคงเห็นสีพื้นของผ้าได้อย่างชัดเจน ความก้าวหน้าของโลกเทคโนโลยี ธนพลได้นำคอมพิวเตอร์กราฟฟิกมาใช้ในการออกแบบลาย

แทนการวาดร่างด้วยดินสอ ทำให้ลายมีความสมจริง เก็บแบบไว้ได้นาน และใช้เวลาในการทำเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการประยุกต์ใช้น้ำยาฟาราแทน น้ำเทียนไข ซึ่งราคาถูกกว่าและด้วยคุณสมบัติของน้ำยาฟาราแทนไม่ต้องต้มก็สามารถหลุดได้ง่ายกว่า แต่ให้คุณภาพเท่าเทียมกับน้ำเทียนไข

“ผมต้องการที่จะสร้างศูนย์เรียนรู้เรื่องผ้าบาติกโบราณในอีก 2 ปีข้างหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้คนทั่วไปได้เข้ามาเรียนรู้ได้นำความรู้ไปสร้างงานสร้างอาชีพเป็นของตนเอง โดยมุ่งมั่นและตั้งใจถ่ายทอดความรู้ที่ได้มาจากพี่สาว (ครูธนิษฐธร) ให้กับกลุ่ม

นักเรียน นักศึกษา กลุ่มแม่บ้านในชุมชนภาคใต้ หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ รวมถึงการสาธิตการทำผ้าบาติกทั้งในและต่างประเทศ ด้วยมุ่งหวังที่จะให้ศิลปะการทำผ้าบาติกงานปาเต๊ะ หรือ บาต๊ะ นี้คงอยู่คู่ประเทศไทยต่อไป”



เตรียมอุปกรณ์

- ผ้าไหม , ผ้าฝ้าย
- น้ำเทียนไข , น้ำยาล้างผ้า
- โซเดียมซัลเฟต (ใช้สำหรับเคลือบสีผ้า)
- สีเคมีที่ใช้แต้มหรือย้อม
- อากิ สิริเอกทิพ สิวัด
- ฟู่กันระบายสี
- หม้อต้มเทียน, หม้อต้มผ้า
- เตาต้มเทียน, ต้มผ้า
- แม่พิมพ์ (ใช้ในการพิมพ์ลาย) ทำจากโลหะ
ตัดเป็นรูปทรงตามท่อนอกแบบไว้และเชื่อม
ส่วนต่างๆด้วยไฟป่า เพื่อให้ส่วนต่างๆ
ติดกันเป็นชิ้นเดียว



ขั้นตอนดำเนินการ

1. **เตรียมผ้า** คือ การนำผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมไปทำความสะอาด เพื่อให้แบ่งที่จับผ้าอยู่หลุดออก และนำไปตากให้แห้งสนิท
2. **ปูผ้า** คือ การนำผ้ามาขึงให้ตึง ไม่มีรอยย่น
3. **พิมพ์ลาย** คือ การนำแม่พิมพ์จุ่มน้ำเทียน แล้วนำมากดพิมพ์ลงบนผ้า การกดพิมพ์แต่ละครั้งจะต้องให้ลวดลายต่อกันพอดี
4. **การลงสี** คือ นำผ้าที่พิมพ์ลายเสร็จแล้วลงสีด้วยฟู่กัน (ก่อนลงสีให้ใช้น้ำเปล่าละลายยาบนผ้าให้หมาดๆ เพื่อให้สีกลิ้งไปมาสวยงาม)

5. **ตากให้แห้ง** คือ การรอให้สีที่ระบายไว้แห้งสนิท จึงนำผ้าไปตากจนแห้งทั้งผืน
6. **เคลือบสีผ้า** คือ การนำผ้าที่ตากแห้งแล้วมาจุ่มโซเดียมซัลเฟตให้ทั่วบริเวณที่ลงสี ทิ้งไว้ประมาณ 3-6 ชั่วโมง
7. **ล้างผ้า** คือ การนำผ้ามาล้างโซเดียมซัลเฟตออกด้วยน้ำเปล่า (ให้แช่ผ้าในน้ำตลอดเวลากว่า จะต้มเทียนออก มิฉะนั้นสีจะตก)
8. **ลอกเทียน** คือ การต้มน้ำใส่ผงซักฟอกให้เดือดแช่ผ้าลงไป ใช้ไม้คนให้ทั่ว จากนั้นนำผ้าไปจุ่ม

- ในน้ำเย็นแล้วใช้มือขยี้ดูว่าเทียนหลุดออกหมดหรือไม่
9. **ตากผ้าให้แห้ง** คือ การนำผ้าไปตากให้แห้ง
 10. **การตัดเย็บ** คือ การนำผ้ามาดัดที่ผ่านกรรมวิธีครบถ้วนมาตัดเย็บขอบตกแต่งให้เรียบร้อย

